

Коломієць К. В.,
аспірантка кафедри кримінального процесу,
Національної академії внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0003-2805-3246

Науковий керівник:
М. А. Погорецький, доктор юридичних наук, професор,
Проректор з науково-педагогічної роботи
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2022.3-4/192-200>

УДК 343.1

ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПРЕДМЕТ ДОКАЗУВАННЯ» У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Анотація. Стаття присвячена проблематиці визначення поняття «предмет доказування» в кримінальному провадженні в Україні. Наразі в науковій літературі існує множинність різних поглядів та концепцій у розумінні поняття та змісту «предмета доказування», виокремлення «головного факту» в системі елементів предмета доказування, а також у розумінні меж доказування. Автором статті **поставлено за мету** дослідити теоретичні та практичні підходи до визначення поняття «предмет доказування» у кримінальному судочинстві, здійснити порівняльний аналіз різних наукових та практичних точок зору до визначення цього поняття, а також вдосконалити підходи до розуміння предмета доказування.

Розглянуто наукові підходи до розуміння предмета доказування та їх практичне значення в кримінальному провадженні України. Визначено проблемні питання поняття «предмет доказування». На підставі аналізу літератури та положень чинного Кримінального процесуального кодексу України, визначено сутнісні ознаки предмета доказування. Запропоновано авторське визначення поняття предмет доказування, що є фундаментальною категорією доказування і полягає у розкритті того обсягу обставин (структурних елементів предмета), які підлягають встановленню у кримінальному провадженні, а також інших обставини, що мають значення для правильного вирішення конкретної справи, та підлягають. Предмет доказування містить у собі обставини, визначені нормативно у ч. 1 ст. 91 КПК України, однак є ширшим та конкретизується щодо певного виду кримінального правопорушення з урахуванням норм КК України.

Автором також проаналізовано співвідношення понять «предмет доказування» та «межі доказування» та встановлено, що поняття «предмет доказування» і поняття «межі доказування» є пов'язаними, однак мають різне значення і не можуть бути ототоженні. Доведено, що межі доказування залежать від предмета доказування.

Ключові слова: доказування; предмет доказування; кримінальне провадження; межі доказування; головний факт.

Постановка проблеми. Правильне визначення предмета доказування має важливе значення для кримінального провадження, адже реалізація мети та завдань кримінального процесу залежить насамперед від доказування фактів та обставин, що його становлять. Станом на сьогодні більшість практичних працівників мають значні складнощі з визначенням предмета доказування в цілому та предмета доказування в конкретних кримінальних провадженнях, що в подальшому негативно впливає на результати досудового розслідування та процес доказування. Адже допущення помилки у визначенні предмета доказування, через незнання обставин, що його складають, може спровокувати нескінченне чи, навпаки, поверхневе встановлення обставин, які підлягають доказуванню, що, своєю чергою, ускладнює, а іноді і унеможлиблює прийняття законних та обґрунтованих процесуальних рішень у кримінальному провадженні.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Досліджували питання предмета доказування у кримінальному провадженні Ю. П. Алєнін, В. Д. Берназ, І. В. Гловюк, В. П. Гмирко, В. Г. Гончаренко, Ю. М. Грошевий, О. В. Капліна, Є. Г. Коваленко, Л. М. Лобойко, М. М. Михеєнко, В. Т. Нор, М. А. Погорецький, В. О. Попелюшко, Д. Б. Сергєєва, О. С. Старенький, С. М. Стахівський, М. С. Строгович, І. О. Сухачова, В. М. Тертишник, Л. Д. Удалова, В. В. Черней, С. С. Чернявський, А. М. Черняк, Ю. М. Черноус, С. А. Шейфир, О. Г. Шило, М. Є. Шумило О. Г. Яновська, та інші вчені-процесуалісти.

Роботи вказаних науковців є фундаментальними як для науки кримінального процесуального права, так і теорій кримінального процесуального доказування. Водночас досі немає однозначного підходу до визначення поняття «предмет доказування», що обумовлює актуальність його дослідження в умовах сучасної науки кримінального процесу з урахуванням динамічних змін кримінальних процесуальних правовідносин.

Метою цієї статті є дослідження теоретичних та практичних підходів до визначення поняття «предмет доказування» у кримінальному судочинстві, здійснення порівняльного аналізу різних наукових та практичних точок зору до визначення цього поняття, а також вдосконалення підходів до розуміння предмета доказування.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. Як слушно зазначається у теорії кримінального процесу, кримінальне процесуальне доказування, маючи пізнавальний характер, пронизує усю кримінально-процесуальну діяльність і становить її основний обсяг та зміст¹. Тому цілком обґрунтовано вважати, що ефективність досудового розслідування та судового розгляду цілком і повністю залежать від результатів кримінального процесуального доказування та реалізац. У практиці доказування сучасних наукових доктрин².

Результат є критерієм оцінки виконання такого завдання кримінального процесу, як забезпечення швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування та судового розгляду кримінального провадження, для досягнення якого важ-

¹ Ю М Грошевий, С М Стахівський, Докази і доказування у кримінальному процесі: наук. практич. посібник (Київ, КНТ, Видавець Фурса С Я, 2007) 272.

² М А Погорецький, Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: монографія (Харків, Арсіс ЛТД, 2007) 576; М А Погорецький, Доказування у кримінальному процесі: поняття, зміст, структура. *Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції* (27 листопада 2013 р., м. Одеса) / відпов. за випуск Ю. П. Алєнін (Одеса, Юридична література, 2013) 17–21; М Погорецький, Теорія кримінального процесуального доказування: проблемні питання (2014) 10 *Право України* 12–25; М А Погорецький, Нова концепція кримінального процесуального доказування та її реалізація в чинному КПК України. *Актуальні питання доказування у кримінальному процесі: збірник матеріалів науково-практичної конференції* (м. Київ, 27 лютого 2015 року) (Київ, Видавець, 2015) 22–27; М А Погорецький, Нова концепція кримінального процесуального доказування (2015) 3 *Вісник кримінального судочинства України* 63–79.

ливе значення має предмет доказування. Предмет доказування відіграє ключову роль у процесі забезпечення реалізації мети та завдань, передбачених ст. 2 КПК України, які залежать насамперед від доказування фактів та обставин, що його становлять.

Поняття «предмет доказування», належить до фундаментальних понять теорії доказів, його теоретичне та практичне значення постійно підкреслюється у кримінальній процесуальній літературі, однак визначення самого поняття «предмет доказування» є неоднозначними та потребує дослідження в умовах сучасної науки кримінального процесу. Також, треба зазначити, що чинний Кримінальний процесуальний кодекс України не містить визначення поняття «предмет доказування».

Проте, прийнято ототожнювати предмет доказування з сукупністю перерахованих у ч. 1 ст. 91 КПК України обставин, а саме подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини), винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив, мета вчинення кримінального правопорушення, вид і розмір шкоди, а також розмір процесуальних витрат, обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, обставини, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження, обставини, що є підставою звільнення від кримінальної відповідальності або покарання, обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, які підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна, або призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи винаго-

роди за його вчинення, або є предметом кримінального правопорушення, у тому числі пов'язаного з їх незаконним обігом, або підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення та обставини, що є підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру¹. Однак системний аналіз згаданих положень чинної редакції вказаної статті свідчить про те, що насправді предмет доказування є значно ширшим та може мати індивідуальний характер через його конкретизацію у кожному конкретному кримінальному провадженні. Крім того, положення чинної редакції частини 1 статті 91 КПК України створюють передумови обвинувального ухилу, оскільки законодавцем визначено лише ті обставини, які необхідні для доведення винуватості особи у вчиненні конкретного кримінального правопорушення. Всупереч тому, що юридична література містить різні підходи до визначення предмета доказування – саме низька оперативність та якість здійснення досудового розслідування через динамічні зміни кримінальних процесуальних правовідносин, обумовлює необхідність нових наукових досліджень з окресленої проблематики.

Ю.М. Грошевий визначає предмет доказування у кримінальній справі як об'єктивоване знання законодавця про ті необхідні фрагменти реальної дійсності, без установаження яких неможливе досягнення соціальних цілей і завдань правосуддя у конкретній кримінальній справі. «Набір» фактів, що входять до предмета доказування, і є, на його думку, об'єктом судового пізнання, що обумовлений цілями й завданнями правосуддя, обов'язком установаження в кожній справі об'єктивної істини². В.О. Попелюшко підкреслює взаємозв'язок обставин предмета доказування й рішень у кримінальній справі, визначаючи предмет доказування як коло всіх юридично

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>> дата звернення 24.12.2022.

² Ю М Грошевий, С М Стахівський, Докази і доказування у кримінальному процесі (Київ, КНТ, 2006) 272.

значимих фактичних обставин, що передбачені кримінальним і кримінально-процесуальним законом, і які підлягають доказуванню для прийняття рішень у кримінальному провадженні загалом чи з окремих процесуально-правових питань¹. Слушною є думка М. А. Погорецького, оскільки предметом кримінального процесуального доказування він визначає коло обставин (структурних елементів предмету), які підлягають встановленню у кримінальному провадженні. Та підкреслює, що це коло обставин визначено нормативно у ч. 1 ст. 91 КПК України й конкретизовано у відповідній нормі КК України щодо певного кримінального правопорушення².

В. Г. Гончаренко зазначає, що факти, які мають істотне значення в провадженні і є предметом доказування³. С. А. Шейфер розглядає предмет доказування як своєрідну програму дій доказової діяльності суб'єкта доказування, під час якого відсіюється все, що лежить за межами мети кримінально-процесуального пізнання. В. В. Вапнярчук під поняттям «предмет доказування» розуміє коло обставин як визначених законом, так і розсудом того чи іншого суб'єкта, які необхідно встановити в кожному кримінальному провадженні. Який є достатнім для прийняття відповідного процесуального рішення чи здійснення тієї, чи іншої процесуальної дії⁴.

В той самий час, окремі процесуалісти ототожнюють поняття «предмет доказування» з «межами доказування», що на нашу думку є необґрунтованим. Такої ж позиції дотримується О. С. Старенький зазначаючи, що предмет доказування виражає мету доказування у кримінально-

му провадженні й становить сукупність обставин, що підлягають доказуванню (ст. 91 КПК України), а межі доказування виражають кордони, в рамках яких здійснюється дослідження всіх обставин кримінального провадження⁵. М. М. Михеєнко наголошував на тому, що зазначені поняття хоч і взаємопов'язані, але не рівнозначні, кожне з них має тільки йому притаманний юридичний зміст і призначення у кримінально-процесуальному доказуванні. На думку науковця, предмет доказування в кримінальному провадженні – це сукупність передбачених кримінально-процесуальним законом обставин, встановлення яких є необхідним для вирішення заяв і повідомлень про злочини, кримінальної справи у стадії виконання вироку, а також для вжиття процесуальних профілактичних заходів у справі, а межі доказування – це такий обсяг доказового матеріалу (доказів та їх джерел), який забезпечить надійне, достовірне встановлення всіх обставин, що входять до предмета доказування, правильне вирішення справи та вжиття заходів для запобігання злочинам⁶. Разом з тим С. М. Стахівський писав, що під межами доказування слід розуміти таку сукупність доказів і їх процесуальних джерел, зібрання і дослідження яких забезпечить повне та якісне встановлення усіх обставин предмета доказування і прийняття обґрунтованого рішення у кримінальній справі, а їх правильне встановлення виступає необхідною умовою забезпечення достатньої глибини пізнання відповідних обставин, а також необхідної надійності та переконливості результатів такого пізнання⁷. У дисертаційній роботі, присвя-

¹ В О Попелюшко, Предмет доказування в кримінальному процесі (Острог, 2001) 185.

² М А Погорецький, Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: монографія (Харків, Арсіс ЛТД, 2007) 576 .

³ В Г Гончаренко, Доказування в кримінальному провадженні: науково-практичний посібник (Київ, Прецедент, 2014) 45.

⁴ В В Вапнярчук, Теорія і практика кримінального процесуального доказування: монографія (Харків, Юрайт, 2017) 408.

⁵ О С Старенький, Щодо визначення поняття меж доказування в кримінальному провадженні (2014) № 1(9) *Часопис Національного університету «Острозька академія» Серія «Право»* 1–9 <<http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n1/14sosvkr.pdf>> дата звернення 24.12.2022.

⁶ М М Михеєнко, Доказывание в советском уголовном судопроизводстве (Киев, Изд-во при Киевском университете издательского объединения «Вища школа», 1984) 134.

⁷ С М Стахівський, Кримінально-процесуальні засоби (автореф дис... д-ра юрид. наук: 12.00.09. Київ.

ченій межам доказування, М. І. Станкович вказує, що межі доказування у загальному вигляді визначаються як такий обсяг доказової діяльності (збирання, перевірки та оцінки доказів), що забезпечує достатність доказів для встановлення елементів предмета доказування, фактичних підстав і умов ухвалення процесуальних рішень. При співвідношенні меж та предмета доказування він встановив, що вони мають самостійний характер і процесуальне значення, крім того, встановив значення меж доказування як підстави для виділення загального, особливого та конкретного (локального) предметів доказування¹. Розкриваючи співвідношення предмету доказування і меж доказування, М. В. Деєв уявляє їх у вигляді системи координат, на одній осі якої знаходиться предмет доказування, на іншій – межі доказування. Просуваючись по осі предмету доказування, ми переходимо від однієї обставини предмету доказування до іншої. А чим далі ми просуваємося по осі меж доказування, тим більш глибоко і детально встановлюємо елементи предмету доказування². Отже, ми можемо стверджувати, що поняття «предмет доказування» і поняття «межі доказування» певною мірою є пов'язаними одне з одним, однак мають різне значення і не можуть бути ототожені. Крім того, межі доказування є залежними від предмета доказування.

Також, в науковій літературі не склалися однозначної думки, щодо співвідношення понять «об'єкт доказування» та «предмет доказування». Деякі науковці розглядають предмет і об'єкт, як частина і ціле. Інші, вважають, що предмет – це не складова частина об'єкта, а його особливе бачення особливий проблемний підхід до нього. На думку П. Г. Щедровицького, об'єкт є об'єктом оперування, а предмет пов'язаний з напрямком фор-

мування знань, який обрано. Також прихильником цього підходу є В. Вахштайн, який розглядаючи співвідношення цих понять в соціологічному дослідженні, робить висновок, що об'єкт – це річ в собі, а предмет – це те, що ми можемо знати про неї, таким чином, автор робить висновок, що об'єкт предметом робить мова його опису. Розуміння та розмежування даних понять має важливу практичну складову, адже об'єктом доказування є будь-які обставини кримінального чи процесуального правопорушення, однак не всі вони можуть бути включені в предмет доказування того чи іншого суб'єкта. В контексті цього питання ми поділяємо позицію В. В. Вапнярчука, що предмет доказування – це не складова частина об'єкта, а його особливе бачення, особливий підхід до нього, його певна проекція, концептуалізація. Тобто предметом доказування тих чи інших суб'єктів є їх позиційні інтерпретації певних обставин кримінального чи процесуального правопорушення. Адже це цілком нормально, що в конкретному кримінальному провадженні суб'єкти різних сторін можуть по різному інтерпретувати обставини одного кримінального правопорушення, що своєю чергою свідчить про змагальність сторін у кримінальному процесі³.

Значну дискусію серед вчених викликає поділ обставин, що входять до предмета доказування на «головний факт» та «доказові факти». Зміст вказаних понять також визначають по-різному, що створює ще більше неоднозначності у розумінні поняття «предмет доказування». Так, прибічники однієї позиції вважають, що всі обставини, що включаються до предмета доказування, по суті, вважаються головними, які рівною мірою підлягають доказуванню⁴.

НАВС, 2005) 11–12.

¹ М. І. Станкович, Межі доказування у кримінальному провадженні (дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, НАВС, 2019) 246.

² М. В. Деєв, Достатність доказів у кримінальному процесі України (автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, КНУ імені Тараса Шевченка, 2008) 5.

³ В. В. Вапнярчук, Теорія і практика кримінального процесуального доказування: монографія (Харків, Юрайт, 2017) 408.

⁴ Л. М. Лобойко, Кримінально-процесуальне право. Курс лекцій: навчальний посібник. 2-ге вид. змін. і доп.

С. М. Стахівський зазначає, що поділ обставин, які підлягають доказуванню, на головний та інші факти не приносить користі ні теорії, ні практиці кримінального судочинства і є зайвим¹. Р. Ш. Бабанли та М. В. Сіроткіна вважають, що якщо визнавати «головний факт», то можна припуститися, що існують факти й «неголовні», які не потребують реального встановлення². Також варто звернути увагу на підхід Ю. К. Орлова, який під змістом головного факту розуміє «факт учинення кримінального правопорушення певною особою». Такої ж думки притримується й А. А. Кухта, який із предмета доказування, який він уважав головним фактом, виділяв центральний факт – учинення особою суспільно небезпечного діяння, який має бути доказаний абсолютно достовірно³. Деякі науковці вважають, що головний факт, як «центральный факт», займає важливу роль у порівнянні з іншими елементами процесу доказування та має ряд специфічних особливостей, які полягають у тому, що:

– усі інші обставини встановлюються тільки щодо головного факту. Мається на увазі, що без встановлення головного факту пізнання всіх інших обставин, таких як форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення тощо, втрачає сенс;

– у разі невстановлення головного факту кримінальне правопорушення вважатиметься нерозкритим, а завдання кримінального провадження – невиконаними. Невстановлення інших обставин, хоча і знизить ефективність кримінального провадження, однак не виключить цілком його завершення та виконання завдань, які перед ним стоять. Так, особа

може бути засуджена за вчинення кримінального правопорушення без доведення обтяжуючих обставин;

– встановлення головного факту в негативній формі означає, що відпадає потреба пізнання всіх інших елементів предмета доказування.

На нашу думку, дані особливості головного факту дійсно мають місце бути, однак обмежуватися встановленням самого лише головного факту може мати ряд негативних наслідків, оскільки для повного і всебічного розслідування кримінального правопорушення необхідно дослідити всі факти, а відповідно визнання головного факту, можна навести на думку, що існують факти й «неголовні», які не потребують реального встановлення і на практиці виявляться, що пізнання всіх елементів предмета доказування не є необхідним, що відповідно матиме вплив на результат розслідування.

Проте, слід звернути увагу, що елементами предмета доказування у німецькому кримінальному процесі є головний факт, докази, допоміжні факти, «дослідні положення». Головний факт у кримінальному процесі ФРН визначається як такий, що включає суттєві для вирішення справи обставини, які обґрунтовують висновок про наявність складу злочину, а також ті, що пом'якшують та обтяжують кримінальну відповідальність, які мають значення для обрання міри покарання. Факти поділяються на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх відносять злочинну діяльність, місце і спосіб здійснення злочину, а до внутрішніх – умисел, мета та мотив злочину. Через допоміжні факти визначається доказова сила, якість доказів, проводиться оцінка доказів⁴. Варто зазначити, що даний поділ справді

(Київ, Істина, 2008) 185.

¹ С. М. Стахівський, Теорія і практика кримінально-процесуального доказування: монографія (Київ, 2005) 272.

² Р. Ш. Бабанли, М. В. Сіроткіна, Доведеність вини поза розумним сумнівом у кримінальному процесі України: особливості розуміння та правозастосування (2013) № 10 *Адвокат* 20.

³ Л. В. Омельчук, Є. В. Федоренко, Визначення предмета та меж доказування під час судового розгляду у кримінальному провадженні (2020) 8 *Юридичний науковий електронний журнал* 437 <<http://www.lsej.org.ua/82020/110.pdf>> дата звернення 24.12.2022.

⁴ А. В. Молдован, Кримінальний процес: Україна, ФРН, Франція, Англія, США: навч. посібник (Київ, Центр учбової літератури, 2010) 352.

виглядає логічно і потребує додаткового дослідження, включаючи аналіз судової практики. З огляду на це, хочеться зазначити й ще один підхід вітчизняних науковців, який, на нашу думку, перегукується з вже сформованою структурою елементів предмета доказування у німецькому кримінальному процесі. Так, вони вважають, що головний факт – вчинення обвинуваченим кримінального правопорушення, або доказовий факт, тобто якийсь побічний факт, що не входить до головного факту, але сукупно з іншими обставинами кримінального провадження слугує підставою для встановлення головного факту. На їхню думку, прямий доказ встановлює і доказує головний факт, безпосередньо вказує на вчинення обвинуваченим кримінального правопорушення. Непрямі (побічні) докази встановлюють не головний факт, а доказовий факт, який, своєю чергою, є доказом головного факту¹.

Відповідно, ми вважаємо, що наперед виділення головного факту і розмаїття його трактування у літературі створює плутанину у визначенні структури предмета доказування, що негативно відбивається на практиці кримінального судочинства. Подібний поділ обставин, що входять до предмета доказування, може, спричинити розмивання кінцевої мети кримінального процесу, дезорієнтувати практичних працівників та призвести до того, що вся увага буде зосереджена на «головному факті», а інші обставини можуть вважатися менш істотними та, як наслідок – помилка у прийнятті рішення через недостатність доказової інформації.

Висновки. Визначення поняття предмета доказування в кримінальному судочинстві має не тільки теоретичне, а й практичне значення. Це дає можливість, з одного боку, належним чином розкрити значення тих обставин, які становлять кінцеву мету доказування у кримінальному провадженні, а також й інших обставин, що мають значення для правильного

вирішення справи та підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. А з іншого боку – забезпечити ефективність здійснення уповноваженими суб'єктами завдань кримінального провадження, визначених ст. 2 КПК України.

Підсумовуючи вищенаведене, зазначимо, що для правильного визначення поняття «предмет доказування», на нашу думку, потрібно виходити з того, що поняття, як форма мислення є таким способом відображення дійсності, коли предмет розкривається через сукупність його сутнісних ознак. Таким чином, вважаємо за доцільне виділити сутнісні ознаки предмета доказування в кримінальному провадженні:

- 1) це складова пізнавально-практичної та розумової діяльності;
- 2) має відповідати КПК України в контексті завдань кримінального провадження, що стоять перед уповноваженими суб'єктами;
- 3) містить факти й обставини, які мають значення для правильного вирішення обставин правопорушення;
- 4) полягає в конкретизації та розкритті тих обставин, які становлять кінцеву мету доказування у кримінальному провадженні;
- 5) є фундаментальною категорією теорії доказування.

Отже, предмет доказування являє собою фундаментальну категорію доказування і полягає у розкритті того обсягу обставин (структурних елементів предмета), які підлягають встановленню у кримінальному провадженні, а також інших обставин, що мають значення для правильного вирішення конкретної справи, та підлягають доказуванню у конкретному кримінальному провадженні. Предмет доказування містить у собі обставини, визначені нормативно у ч. 1 ст. 91 КПК України, однак є ширшим та конкретизується щодо певного виду кримінального правопорушення з урахуванням норм КК України.

¹ Р І Благута, А-М Ю Ангеленюк, Ю В Гуцуляк та ін, Досудове розслідування: навч. посібник (Львів, ЛьвДУВС, 2019) 600.

REFERENCES

LIST OF LEGAL DOCUMENTS

LEGISLATION

1. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine] Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 № 4651-VI <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>> data zvernennia 24.12.2022 [in Ukrainian].

BIBLIOGRAPHY

AUTHORED BOOKS

2. Blahuta R I, Anhelenuk A-M Yu, Hutsuliak Yu V ta in, *Dosudove rozsliduvannia* [Pre-trial investigation] (Lviv, LvDUVS, 2019) 600 [in Ukrainian].
3. Vapniarchuk V V, *Teoriia i praktyka kryminalnogo protsesualnogo dokazuvannia* [Theory and practice of criminal procedural evidence] (Kharkiv, Yurayt, 2017) 408 [in Ukrainian].
4. Honcharenko V H, *Dokazuvannia v kryminalnomu provadzhenni* [Evidence in criminal proceedings]: nauково-praktychnyy posibnyk (Kyiv, Pretsedent, 2014) 45 [in Ukrainian].
5. Hroshevyi Yu M, Stakhivskiy S M, *Dokazy i dokazuvannia u kryminalnomu protsesi* [Evidence and proof in the criminal process] (Kyiv, KNT, 2006) 272 [in Ukrainian].
6. Loboiko L M, *Kryminalno-protsesualne pravo. Kurs leksii* [Criminal procedural law. Course of lectures]: navchalnyi posibnyk. 2-he vyd. zmin. i dop. (Kyiv, Istyna, 2008) 185 [in Ukrainian].
7. Mykheienko M M, *Dokazivanye v sovetskom uholovnom sudoproizvodstve* [Evidence in Soviet criminal proceedings] (Kyiv, Yzd-vo pry Kyevskom unyversytete yzdatelskoho ob'ednennia «Vyscha shkola», 1984) 134 [in Russian].
8. Moldovan A V, *Kryminalnyi protses: Ukraina, FRN, Frantsiia, Anhliia, SShA* [Criminal process: Ukraine, Germany, France, England, USA] (Kyiv, Tsentri uchbovoi literatury, 2010) 352 [in Ukrainian].
9. Pohoretskyi M A, *Funktsionalne pryznachennia operatyvno-rozshukovoi diialnosti u kryminalnomu protsesi* [Functional assignment of investigative activity in the criminal process]: monohrafiia (Xarkiv, Arsis, LTD, 2007) 576 [in Ukrainian].
10. Popeliushko V O, *Predmet dokazuvannia v kryminalnomu protsesi* [The subject of proof in a criminal trial] (Ostroh, 2001) 185 [in Ukrainian].
11. Stakhivskiy S M, *Teoriia i praktyka kryminalno-protsesualnogo dokazuvannia* [Theory and practice of criminal procedural evidence] (Kyiv, 2005) 272 [in Ukrainian].

ARTICLES

12. Babanly R Sh, Sirotkina M V, *Dovedenist vyny poza rozumnym sumnivom u kryminalnomu protsesi Ukrainy: osoblyvosti rozuminnia ta pravozastosuvannia* [Proof of guilt beyond a reasonable doubt in the criminal process of Ukraine: features of understanding and law enforcement] (2013) № 10 *Advokat* 20 [in Ukrainian].
13. Omelchuk L V, Fedorenko Ye V, *Vyznachennia predmeta ta mezh dokazuvannia pid chas sudovoho rozghliadu u kryminalnomu provadzhenni* [Determination of the subject matter and limits of evidence during the trial in criminal proceedings] (2020) 8 *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal* 437 <http://www.lsej.org.ua/8_2020/110.pdf> data zvernennia 24.12.2022 [in Ukrainian].
14. Pohoretskyi M, *Teoriia kryminalnogo protsesualnogo dokazuvannia: problemni pytannia* [Theory of criminal procedural evidence: problematic issues] (2014) 10 *Pravo Ukrainy* 12–25 [in Ukrainian].
15. Pohoretskyi M A, *Nova kontseptsiiia kryminalnogo protsesualnogo dokazuvannia* [New concept of criminal procedural evidence] (2015) 3 *Visnyk kryminalnogo sudochynstva Ukrainy* 63–79 [in Ukrainian].
16. Starenkiy O S, *Shchodo vyznachennia poniattia mezh dokazuvannia v kryminalnomu provadzhenni* [Regarding the definition of the concept of limits of proof in criminal proceedings] (2014) № 1(9) *Chasopys Natsionalnogo universytetu «Ostrozka akademiia» Seriia «Pravo»* 1–9 <<http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n1/14sosvkv.pdf>> data zvernennia 24.12.2022 [in Ukrainian].

CONFERENCE PAPERS

17. Pohoretskyi M A, *Dokazuvannia u kryminalnomu protsesi: poniattia, zmist, struktura* [Evidence in the criminal process: concept, content, structure] *Aktualni problemy dokazuvannia u kryminalnomu provadzhenni: Materialy Vseukrainskoi nauково-praktychnoi Internet-konferentsii (27 lystopada 2013 r., m. Odesa) / vidpov. za vypusk Yu. P. Alenin (Odesa, Yurydychna literatura, 2013)* 17–21 [in Ukrainian].
18. Pohoretskyi M A, *Nova kontseptsiiia kryminalnogo protsesualnogo dokazuvannia ta yii realizatsiia v chynnomu KPK Ukrainy* [New concept of criminal procedural evidence and its implementation in the current

Criminal Procedure Code of Ukraine] *Aktualni pytannia dokazuvannia u kryminalnomu protsesi*: zbirnyk materialiv naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Kyiv, 27 liutoho 2015 roku) (Kyiv, Vydavets, 2015) 22–27 [in Ukrainian].

DISSERTATION

19. Dieiev M V, Dostatnist dokaziv u kryminalnomu protsesi Ukrainy [Sufficiency of evidence in the criminal process of Ukraine] (avtoref. dys... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Kyiv. KNU imeni Tarasa Shevchenka, 2008) 5 [in Ukrainian].

20. Stankovych M I, Mezhi dokazuvannia u kryminalnomu provadzhenni [Limits of evidence in criminal proceedings] (dys... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Kyiv, NAVS, 2019) 246 [in Ukrainian].

21. Stakhivskyi S M, Kryminalno-protsesualni zasoby [Criminal procedural means] (avtoref dys... d-ra yuryd. nauk: 12.00.09. Kyiv. NAVS, 2005) 11–12 [in Ukrainian].

Kolomiets K. V.,

Postgraduate student

Department of Criminal Procedure

National Academy of Internal Affairs

ORCID ID: 0000-0003-2805-3246

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2022.3-4/192-200>

DOCTRINE APPROACHES TO DEFINING THE CONCEPT OF «SUBJECT OF PROOF» IN CRIMINAL PROCEEDINGS

Abstract. *The article is devoted to the problem of defining the concept of «subject of proof» in criminal proceedings in Ukraine. Currently, in the scientific literature, there is a plurality of different views and concepts in understanding the concept and content of «subject of proof», highlighting the «main fact» in the system of elements of the subject of proof, as well as in understanding the limits of proof. The author of the article aims to investigate theoretical and practical approaches to the definition of the concept of «subject of proof» in criminal proceedings, to carry out a comparative analysis of various scientific and practical points of view to the definition of this concept, as well as to improve approaches to understanding the subject of proof.*

Scientific approaches to understanding the subject of proof and their practical significance in the criminal proceedings of Ukraine are considered. Problematic issues of the concept of «subject of proof» have been identified. Based on the analysis of the literature and provisions of the current Criminal Procedure Code of Ukraine, the essential features of the subject of proof have been determined. The author's definition of the concept of the subject of proof is proposed, which is a fundamental category of proof and consists in the disclosure of the amount of circumstances (structural elements of the subject) that are subject to establishment in criminal proceedings, as well as other circumstances that are important for the correct resolution of a specific case, and are subject to. The subject of proof includes the circumstances defined normatively in Part 1 of Art. 91 of the Criminal Code of Ukraine, however, is broader and specified in relation to a certain type of criminal offense taking into account the norms of the Criminal Code of Ukraine.

The author also analyzed the relationship between the concepts of «subject of proof» and «limits of proof» and established that the concept of «subject of proof» and the concept of «limits of proof» are related, but have different meanings and cannot be equated. It is proved that the limits of proof depend on the subject of proof.

Keywords: *proof; subject of proof; criminal proceedings, limits of proof, the main fact.*